

A görög nyelv első írott forrásai, a Krétán és Mükénében – Püloszban talált ún. „lineáris B” táblák a Kr. e. 12. századból származnak. A legkorábbi latin nyelvű emlékünk (az ún. *praenestei fibula* – ruhatűző kapocs – felirata) ezzel szemben „csak” a Kr. e. 6. századból származik. Nagyobb mennyiségű írott nyelvemlékünk csak a Kr. e. 3. századból maradt fenn (Plautus vígjátékai). A latin nyelvet a középkoron át egészen az újkor derekáig Európa számos országában használták a tudományos és a hivatalos politikai érintkezés nyelveként. Hazánknak 1845-ig (a magyar mellett) hivatalos állami nyelve volt.

A latin nyelv több mint 2000 éves története során természetesen sokat változott, ha tehát latinul tanulunk, világosan meg kell határoznunk, melyik nyelvállapotot vizsgáljuk. Könyvünk nyelvtana az *ókori klasszikus próza* nyelvhasználatát követi, tehát a Kr. e. 1. század (főként *Cicero* és *Caesar*) nyelvi normáit igyekszik megtanítani. Ennek a nyelvnek az ismerete bárki számára jó alapot adhat, hogy ezután egyéni érdeklődésének megfelelően a későbbi vagy korábbi korok nyelvi sajátosságait könnyen elsajátíthassa.

2. A kiejtés

Magyarországon ma kétféle latin kiejtés használatos. Az egyik a hagyományos vagy „*erasmusi*”, a másik az ún. „*restituált*”, azaz visszaállított ókori kiejtés. Az előbbi a 16. században élt németalföldi humanistáról, Rotterdami Erasmusról kapta nevét, aki rendezte és szabályokban rögzítette a latin betűinek hangértékét. Erre azért volt szükség, mert a középkorban teljesen szabályozatlan és területenként igen különböző volt a latin szavak kiejtése. Magyarországon az 1970-es évekig egységesen ezt a kiejtést használták.

A második világháború utáni években az angol egyetemekről elindulva Európa nagy részén elterjedt a „*restituált*” kiejtés szokása. A latin nyelv betűinek az ókorban használatos hangértékét a 20. századi nyelvészek csak indirekt úton következtethették ki, mivel hangzó forrásunk az ókorból természetesen nem maradt. Felhasználták a leánynyelvek tanulságait, a más nyelvbe átkerült jövevényszavakat, a nyelvtörténet következtetéseit stb.

Általános (tehát mindkét kiejtési rendszerben érvényesülő) szabályok:

Magánhangzók: a, e, i, o, u. A magánhangzók rövidegét és hosszúságát nem jelelték, mi azonban könyvünkben, hogy segítsük a helyes hosszúságok megtanulását, föléljük írt vízszintes vonallal jelöljük a hosszú magánhangzókat: **ā ē ī ō ū**. A nem tankönyv céljára készült szövegekben efféle jelölést nem találunk.

Az **a** betűt rövid vagy hosszú **á** hangnak ejtjük.

Az **e** betűt, ha rövid hangot jelöl, **e**-nek, ha hosszút, **é**-nek ejtjük.

Az **i** megfelel kiejtésében a magyar **i**-nek, csak a szó elején magánhangzó előtt és két magánhangzó között hangzott **j**-nek pl. *Ianus, Maius*.

Az **o** és **u** általában megfelel anyanyelvünk hangjainak.

A görög szavakban előforduló **y**-t **i**-nek ejtjük.

A **gu, qu, su** hangcsoportokban a többeli magánhangzó előtt az **u** v-nek hangzik; pl. *qualitas, lingua*.

A **kettős magánhangzók (diftongusok)** közül az **au, eu, ei** kiejtése megfelel a magyar hasonló hangzócsoporthoz, azzal a különbséggel, hogy a latinban ezek mindig hosszúnak számítanak.